

ЛЮДИНОЗНАВЧІ СТУДІЇ
Серія «Педагогіка», 6/38 (2018), 60–73

HUMAN STUDIES
Series of «Pedagogy», 6/38 (2018), 60–73

УДК 378.095

***БХІНДЕР Наталія** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, вул. Шевченка, 46, Хмельницький, 29000, Україна (berestetskanat@ukr.net)*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3047-3015>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/D-4142-2018>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2313-2094.6/38.119509>

Бібліографічний опис статті: Бхіндер, Н. (2018). Методологічна основа дослідження професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія. *Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка», 6/38, 60–73.* doi: 10.24919/2313-2094.6/38.119509.

Історія статті

Одержано: 24 жовтня 2017

Подано до редакції: 15 лютого 2018

Процеженовано: 27 грудня 2017

Доступ он-лайн: 5 квітня 2018

МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ В РЕСПУБЛІЦІ ІНДІЯ

***Анотація.** У статті детально проаналізовано методологічну основу професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія. Особливу увагу надано методологічним підходам до професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія, а саме: компетентнісному, системному, особистісно-діяльнісному, андрагогічному та етноаксіологічному. Крім того, описано особливості та складові визначених методологічних підходів, а також специфіку їх імплементації у процесі професійної підготовки фахівців прикордонних відомств.*

***Ключові слова:** методологія, професійна підготовка, прикордонники, компетентність, системний підхід, андрагогіка, етноаксіологія, особистісно-діяльнісний підхід.*

Постановка проблеми. Професійна підготовка – основа кожного суспільства, оскільки спрямовує майбутніх фахівців до якісного викона-

ння дій, передбачених обраною професією. Методологія педагогічного дослідження – система методів розв’язання педагогічної проблеми. Саме тому важливо на основі вивчення теоретичної системи поглядів, аналізу наукових джерел, системи цінностей та наукових припущень серед багатьох методологічних підходів вибрати ті, які стосуються педагогічного дослідження професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні основи педагогічного дослідження у Республіці Індія вивчали С. Котхарі, С. Раджасекар, П. Філомінатхан, В. Чіннатхамбі, К. Сампатх, А. Панеерселвам та ін. Крім того, багато робіт присвячено методологічним підходам до професійної підготовки фахівців, а саме: компетентнісному (В. Чоухан, С. Срівастава, А. Кумар, Р. Манна, А. Сінгх, П. Шарма та ін.); системному (М. Гірджар, К. Муртхі, М. Ранганатх); особистісно-діяльнісному (Д. Авастхі, М. Дікс, П. Харіхаран, К. Лал, С. Оінам); андрагогічному (Дж. Хенсчеке, С. Капур, Дж. Гуго, Дж. Хаугой); етноаксіологічному (Д. Вадекар).

Багато досліджень щодо професійної підготовки прикордонників в зарубіжних країнах обмежуються країнами-членами ЄС чи НАТО, але можна стверджувати, що проблема вивчення досвіду підготовки прикордонників в Республіці Індія незаслужено залишається поза увагою українських дослідників (Jones, 2009). Ми вважаємо, що схожість загроз на українському та індійському кордонах, статус країни, що розвивається, відсутність статусу члена військового блоку, прикордонні конфлікти дають нам підставу для висновку, що існує потреба вивчення професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія з метою творчого впровадження окремих елементів.

Мета статті – проаналізувати методологічну основу професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія, вичленити методологічні підходи та описати особливості їх імплементації у процесі підготовки фахівців прикордонних відомств.

Виклад основного матеріалу. Методологія – це система правил і способів організації та здійснення діяльності – як теоретичної, так і практичної (Kothari, 2004, с. 8). С. Раджасекар, П. Філомінатхан, В. Чіннатхамбі зазначають, що методологія – це система методів розв’язання проблеми та наука, яка вивчає, як здійснювати діяльність, а також наука про методи для отримання знання. Методами називають різні процедури, схеми й алгоритми, які використовуються під час здійснення діяльності (Rajasekar, Philominathan, & Chinnathambi, 2013, с. 5).

Методологічний підхід до наукового дослідження є методологічною організацією наукової діяльності, вивчення об’єкта дослідження, а також окреслення його стратегії для розкриття наукової проблеми. Тому у методології педагогіки підхід застосовується для розв’язання теоретич-

них і практичних проблем, а у ході нашого дослідження методологічні підходи дають змогу вичленувати проблеми професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія, визначити стратегії їх урегулювання, проаналізувати всю сукупність важливих проблем та спрогнозувати об'єктивний і правильний науковий результат.

З урахуванням аналізу визначень поняття методологічного підходу в організації та здійсненні педагогічного дослідження професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія можна окреслити його роль, а саме – забезпечити методологічні основи пізнання й аналізу об'єктів, що вивчаються. Необхідно зазначити, що кожен методологічний підхід – новий спосіб вивчення явища, але не універсальний. Педагогічне дослідження професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія – складне явище, яке обумовлює необхідність застосування сукупності підходів для окреслення повної картини проблеми, що вивчається. Під час здійснення педагогічного дослідження важливим є вибір методологічних підходів, які й складають його основу.

Компетентнісний підхід. Н. Шах, Ч. Десай, Дж. Джорвекар та ін. визначають компетентність фахівця як його здатність до професійної діяльності та зазначають, що вона охоплює чотири компоненти: знання, навички, цінності та установки (Shah, Desai, Jorwekar, Bayal, & Singh, 2016). Р. Манна, А. Сінгх, П. Шарма вважають, що компетентність містить знання, придатність, вміння, навички і ставлення до професійної діяльності, зазначаючи, що результуючий елемент компетентності фахівця – здійснення професійної діяльності. Залежно від рівня професійної компетентності ефективність може бути низькою, помірною чи високою (Manna, Singh, & Sharma, 2016). Формування компетентності відбувається шляхом набуття під час навчання суми компетенцій, що дають змогу забезпечити виконання професійних обов'язків на високому рівні (Ashyok, 2016, с. 6).

Ш. Саркар, Н. Шах, Ч. Десай, Дж. Джорвекар стверджують, що компетентнісний підхід – це спрямованість процесу професійної підготовки на формування та розвиток фахових компетентностей (знань, умінь, навичок, установок, тощо), необхідних для виконання професійної діяльності (Sarkar, 2013, с. 22). На основі аналізу наукових джерел (Chouhan & Srivastava, 2014, с. 4) компетентнісний підхід імплементується у п'ять кроків: 1) визначення організаційних цілей, індивідуальних та відомчих потреб, перспектив розвитку відомства; 2) визначення специфічної компетентності для фахівців прикордонного відомства; 3) діагностика компетентності (рівень, який потрібно сформувати, та рівень, який є на теперішній час у тих, хто навчається); 4) етап формування компетентності, власне організація професійної підготовки; 5) демонстрація та застосування компетентності.

В. Чоухан та С. Срівастава зазначають, що існує три моделі імплементації компетентнісного підходу під час професійної підготовки фахівців, а саме: однократна, «безрозмірна» та «численна». Однократна модель стосується підготовки фахівця до здійснення конкретної діяльності. Для її реалізації особі необхідно 10 – 20 навичок чи рис, які формують під час професійної підготовки. «Безрозмірна» модель означає, що у ході підготовки фахівця формують універсальні базові компетентності для виконання різних видів службової діяльності. «Численна» модель створює велику кількість спеціальних компетентностей, які можуть відрізнятися одна від одної, а після завершення процесу підготовки фахівець буде готовий виконувати різні види службової діяльності та обіймати різні посади (Chouhan & Srivastava, 2014). Залежно від мети відомства та потреб у процесі підготовки прикордонників в Республіці Індія можуть застосуватися усі три моделі компетентнісного підходу.

Системний підхід. К. Муртхі, М. Ранганатх зазначають, що системний підхід стосується аналізу процесу підготовки як цілісної системи з точки зору взаємодії усіх його підсистем. Процес професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія можна розглядати як генералізовану холістичну систему, де «вхідними елементами» є ті, хто навчаються, цілі підготовки та ресурси навчального процесу, а результатом завдяки діяльності викладача є підготовлений фахівець відомства, якість підготовки та рівень професіоналізації (Murthy & Ranganath, 1979), тому системний підхід – специфічна стратегія чи набір методів для розв'язання певної проблеми, а саме підготовки фахівця.

М. Гірідхар вважає, що системний підхід характеризується такими властивостями: 1) визначенням меж системи та її середовища; 2) окресленням цілей всієї системи; 3) систему слід розробити так, щоб досягнути чітко поставлених цілей, оптимально враховуючи взаємозв'язки підсистем системи та системи з середовищем; 4) для управління системою має бути розроблений план відповідних дій (Giridhar, 1994).

Як переконані К. Сампатх, А. Панеерсельвам та С. Сантханам, що системний підхід до навчання – раціональний та ефективний метод розв'язання проблеми підготовки майбутнього фахівця. Оскільки професійна підготовка – це процес, який має цілісну форму та складається з багатьох компонентів, то її метою можна вважати застосування усіх частин для досягнення мети – підготовки фахівця (Sampath, Panneerselvam, & Santhanam, 2008). Системний підхід концентрується на аналізі та плануванні процесу підготовки загалом, а не на його окремих частинах, а під час застосування системного підходу викладачеві слід враховувати всі аспекти та змінні елементи підготовки для забезпечення ефективності усієї системи. При цьому системний підхід забезпечує холістичний погляд на проблему професійної підготовки прикордонників і розглядає її

як інваріантний етап неперервної освіти, а також забезпечує єдність і цілісність всіх складових компонентів змісту і процесу професійної підготовки.

Як вказує П. Сарангані, складовими процесу професійної підготовки є: мета, навчальні цілі, стратегія підготовки, методи її імплементації та оцінки (Sarangani, 2014). Процедурні частини імплементації системного підходу до професійної підготовки виділяє М. Гірідхар (Giridhar, 1994). Це – 1) визначення навчальних та поведінкових цілей; 2) визначення функцій, які орієнтовані на досягнення цих цілей; 3) визначення характеристик того, хто навчається, та опис вимог до нього; 4) вибір відповідних методів; 5) аналіз досвіду використання практики системного підходу до професійної підготовки; 6) вибір відповідних матеріалів, засобів, створення середовища та інструментів для підготовки того, хто навчається; 7) діяльність викладача; 8) імплементація навчальної програми; 9) тестування та оцінювання результату підготовки; 10) аналіз та визначення, чи немає необхідності підвищити ефективність системи для вдосконалення процесу підготовки.

Особистісно-діяльнісний підхід. На думку С. Оінам, особистісно-діяльнісний підхід охоплює культуру та особливості певного навчального закладу, а також спосіб організації освітнього процесу в ньому. Основними характеристиками цього підходу є заохочення спілкування тих, хто навчається, з викладачами, які, зі свого боку, мають сприймати їх як рівноправних учасників процесу підготовки, а також формування вмінь, необхідних майбутньому фахівцеві (Oinam, 2017). Д. Авастхі зазначає, що особистісно-діяльнісний підхід – форма спільного навчання, коли учень вчиться за рахунок свого досвіду і використовує досвід інших учнів у групі (Awasthi, 2014). На думку П. Харіхарана, особистісно-діяльнісний підхід є процесом, який об'єднує когнітивний та емоційний складові, середовище і досвід для отримання нових знань, умінь та навичок, підвищення їх рівня та корекції (Hariharan, 2010, с. 18).

Особистісно-діяльнісний підхід можна визначити як підхід до підготовки, що передбачає застосування різних видів навчальної діяльності, які підходять для специфічних дисциплін, а також залучення студентів з урахуванням їх потреб та попереднього досвіду. К. Лал зазначає, що особистісно-діяльнісний підхід забезпечує можливість для того, хто навчається, вибирати та взаємпрацювати, а також орієнтується на креативну, активну роботу студентів, формування практичних навичок, стимулює інтерес до навчання (Lal, 2014).

На основі аналізу праць (Hariharan, 2010; Lal, 2014; Oinam, 2017) можемо зробити висновки, що особистісно-діяльнісний підхід характеризується такими особливостями: 1) акцент на активному навчанні; 2) підвищена відповідальність з боку того, хто навчається; 3) усвідомлення

тим, хто навчається, своєї автономії; 4) взаємозалежність між викладачем та студентом; 5) взаємоповага у відносинах викладач – студент; 6) зворотний зв'язок між викладачем та студентом.

Як стверджує М. Дікс, військова освіта має свій певний стиль, який характеризується традиційними підходами, але останнім часом розвиток освітніх технологій отримав відображення і під час професійної підготовки військових фахівців (Dix, 2012), тому можна зробити висновок, що спроби імплементації особистісно орієнтованого підходу у процесі підготовки військових в Республіці Індії, у тому числі прикордонників, за останні десятиліття мали позитивні результати. Так, рекомендації педагогів стосуються того, щоб під час проведення занять використовувати підходи, які орієнтуються на особистість того, хто навчається, його потреби, а також застосовувати активні методи навчання для підвищення ефективності професійної підготовки. М. Дікс вважає, що важливою межею у військовій освіті є відносини викладача та студента (Dix, 2012), адже, незважаючи на статутні відносини у військовому колективі, стосунки між учасниками навчального процесу мають бути суб'єкт-суб'єктними. Вимогами імплементації особистісно-діяльнісного підходу є заохочувати: діяльність усіх студентів; їх співпрацю; активне навчання; зворотний зв'язок; партнерські відносини викладача та студента; різноманітність видів роботи; формування практичних навичок.

Андрагогічний підхід. Сьогодні дорослому належить головна роль у процесі підготовки, оскільки він має свої яскраво виражені специфічні особливості, які радикально відрізняють його від недорослого учня. Крім того, динамічний розвиток технологій змушує фахівців, які уже здобули освіту, час від часу проходити курс перепідготовки. А це означає, що андрагогічний підхід широко імплементується у процесі професійної підготовки фахівців, у тому числі сектора безпеки (Karur, 2015). Цей підхід є актуальним для індійських відомчих навчальних закладів, оскільки середній вік курсанта в Республіці Індія 21 – 27 років, і він вступає на військову службу після завершення цивільного навчального закладу.

Визначення, згідно з яким андрагогіка – це наукова дисципліна, яка займається проблемами дотичними до професійної підготовки та навчанням дорослих в усіх його проявах, формального та неформального, організованого чи самокерованого, запропонував Д. Савіцевік (Henschke, 2008). Дж. Гуго висунув твердження, що андрагогіка є навчанням дорослих, і нерозривно пов'язував її з розвитком культури та виконанням професійних ролей та завдань, сімейними обов'язками, соціальними та громадськими функціями тих, хто навчається, а також з їхнім дозвіллям (Karur, 2015). Дж. Хаугой визначає андрагогіку як можливість застосування гнучкого вільного уроку для незалежних студентів, які можуть кон-

тролювати власне навчання та мають бажання продовжувати процес підготовки (Henschke, 2008).

Професійна підготовка прикордонників у Республіці Індія в рамках імплементації андрагогічного підходу поділяється на інституційну (формальну), неформальну та вільну. Інституційна – відбувається в навчальних закладах згідно з державною програмою впродовж визначеного терміну, і є державною системою підготовки фахівців. Неформальна підготовка здійснюється в центрах підготовки під керівництвом офіцера у формі тренінгів чи короткотермінових курсів. Вільна підготовка триває впродовж усього життя людини і означає здобуття необхідних знань, умінь, навичок у контексті життєвого досвіду. Вільна підготовка передбачає соціалізацію, поєднання усіх засобів впливу на прикордонника: професійного середовища, культурних заходів, спілкування з колегами тощо (Карун, 2015).

Сучасні аспекти підготовки фахівців прикордонних відомств базуються на провідних положеннях андрагогічного підходу, а саме: 1) головна роль в організації підготовки, формуванні професійних вмінь та навичок належить самому фахівцю; 2) підготовка має враховувати індивідуальні особливості того, хто навчається, відповідати його потребам та потребам відомства, а також одночасно розвивати їх; 3) у процесі професійної підготовки необхідно опиратися на прагнення до саморозвитку тих, хто навчаються; 4) професійна підготовка – це спільна діяльність тих, хто навчається, з тими, хто навчає (Карун, 2015).

До викладача, який навчає дорослих людей, висувають низку вимог з точки зору того, що він повинен виконувати певні функції, а саме: 1) консультує з питань пошуку джерел, засобів, форм і методів навчання; 2) організовує ефективну взаємодію всіх учасників процесу підготовки; 3) підтримує тих, хто навчається, у їхньому бажанні навчатися; 4) створює комфортні умови для співпраці.

Андрагогіка складається зі стратегій навчання, які фокусуються на дорослих. Вона часто інтерпретується як процес залучення дорослих до навчального досвіду. Відповідно до андрагогічного підходу, той, хто навчається, поглиблює професійні знання та навички за допомогою керованої інтеракції, яка сприяє розвитку афективного компонента навчання, а саме – мотивації досягнення максимального потенціалу. Навчальні стратегії фокусуються на навчанні дорослих з наставником, який заохочує, забезпечує доступ студенту до необхідних навчальних матеріалів та стримує від нав'язливої взаємодії. Навчання у процесі імплементації андрагогічного підходу є самокерованим здобуттям знань та навичок, їх розвитком та інтеграцією. Той, хто навчається, адаптує попередні знання до нового досвіду з іншими, та до середовища, де ці знання та навички формуються (Карун, 2015).

Дж. Хенсчке описує шість припущень, на яких базується концепція андрагогіки, а саме: 1) дорослі повинні знати, чому вони повинні щось вчити; 2) дорослі повинні мати глибоку потребу до самонавчання; 3) дорослі мають більший досвід у порівнянні з молодшими студентами; 4) готовність дорослих навчатися тісно пов'язана з їхніми потребами знати чи вміти щось у сфері професійної діяльності; 5) дорослі долучаються до процесу навчання з чітким баченням цілей навчання та маючи орієнтацію на виконання завдання; 6) дорослі більше мотивовані внутрішньо (Henschke, 2008).

Такі особливості андрагогічного підходу до професійної підготовки окреслює С. Капур: 1) дорослі дійсно мотивовані та самокеровані; 2) дорослі приносять свій досвід (у тому числі помилки) і свої знання в процес підготовки; 3) дорослих слід залучати в планування та оцінювання своїх досягнень; 4) дорослі орієнтовані на ціль, а отже, і більш зацікавлені в процесі підготовки; 5) дорослі практичні; 6) дорослим подобається, коли їх поважають (Капур, 2015).

На основі аналізу літератури (Henschke, 2008) можемо розширити цей список: 7) програми підготовки для дорослих слід адаптувати відповідно до віку тих, хто навчається; 8) дорослих потрібно заохочувати орієнтуватися на особистий та професійний розвиток; 9) узгодженість навчання з індивідуальними потребами; 10) курс має бути послідовним, актуальним та відповідати професійній діяльності тих, хто навчається; 11) створення сприятливого навчального середовища; 12) прогресія від: «знайомого – до незнайомого», «простого – до складного», «конкретного – до абстрактного»; 13) розуміння соціокультурного походження тих, хто навчається; 14) заохочення дорослих до висловлювання з приводу своїх точок зору; 15) забезпечення негайного зворотного зв'язку щодо досягнень тих, хто навчається.

Навчання дорослих полегшується за умови, якщо: той, хто навчається, представляє та інтерпретує власний досвід, а всі зміни визнаються ним самим; викладач може послабити контроль за процесом підготовки та плануванням діяльності, за певних обставин можна приймати рішення спільно зі студентами; навчальні завдання не вимагають фіналізації, правильної відповіді чи припинення дебатів; усі завдання, які використовуються для дорослих, мають виражати толерантність до непевності, несумісності та прийняття рішення. Доросла людина приймає рішення навчатися, коли їй допомагають це робити, а також коли вона сама оцінює свій рівень та переконується, що потрібне його підвищення.

Імплементация андрагогічного підходу відбувається відповідно до таких етапів, як: 1) створення навчального середовища; 2) діагностика потреб і того, хто навчається, і відомства чи організації; 3) процес планування підготовки; 4) проведення підготовки; 5) оцінювання досягнень

тих, хто навчається. У ході імплементації андрагогічного підходу увага має бути зосереджена на: використанні активних та експериментальних методів навчання, практичному застосуванні отриманих знань, вмій і навичок, заохоченні студентів навчатися, використовуючи власний досвід, формуванні готовності навчатися (Карун, 2015).

Етноаксіологічний підхід. Етноаксіологічний підхід стосується визнання того факту, що професійну підготовку необхідно здійснювати, враховуючи філософські концепції, національні традиції і менталітет народу, його культуру та звичаї. Незважаючи на те, що прикордонник є членом військового колективу, він живе в конкретному соціокультурному середовищі, належить до певного етносу та релігії, тому процес професійної підготовки має спиратися на філософські погляди, історично-культурні традиції і звичаї. Етноаксіологічний підхід дає змогу імплементувати вивчення явищ з точки зору реалізації можливостей задоволення потреби того, хто навчається, та розв'язати завдання гуманізації процесу підготовки, адже аксіологія розглядає людину як найвищу цінність суспільства й мету його розвитку. Етноаксіологічний підхід охоплює окреслення ролі моральних, естетичних, історико-культурних, філософських, соціоекономічних та інших цінностей, які характеризують особистість військового та забезпечують усвідомлене виконання ним службових обов'язків.

У Республіці Індія проживає багато різних національностей та етнічних груп, тому застосування етноаксіологічного підходу у процесі професійної підготовки фахівців є дійсно доречним. У звіті Комітету Центральної дорадчої ради з питань освіти Міністерства людських ресурсів Республіки Індія (2005) зазначається, що суспільство стурбоване зниженням рівня моральних цінностей та проявами нетолерантності серед громад, каст та етнічних груп, які творять індійську націю («Integration of Culture Education», 2005). Комісія визначає оволодіння естетичною і культурною сприйнятливістю, усвідомлення існування багатьох форм мистецтва, багатьох релігій та поваги до історично-культурних традицій. Обов'язковим є: підвищення культурної свідомості серед тих, хто навчається; вивчення основ традиційного, народного, класичного та сучасного мистецтва у ході професійної підготовки; допомога студентам навчитися цінувати світове образотворче мистецтво, музику і літературу.

Більшість тих, хто навчається, не мають достатнього розуміння значення історично-культурного надбання, а це призводить до появи комплексів, упереджень та проявів нетолерантності. Завдання навчального закладу – підготувати майбутнього фахівця ставитися неупереджено до представників усіх груп у країні та поважати їх традиції. Особливо це стосується військових, які зобов'язані захищати усіх без винятку громадян, а упередження може негативно вплинути на якість виконання служ-

бових обов'язків. Крім того, здебільшого військовий колектив складається з представників різних національностей, релігій та каст, що і обумовлює важливість імплементації етноаксіологічного підходу.

Д. Вадекар стверджує, що професійну підготовку в Республіці Індія слід будувати у двох напрямках: з одного боку, необхідно навчати студентів поважати традиції та звичаї країни, а з іншого – впроваджувати сучасні західні універсальні цінності для гармонізації суспільства і для взаємодії на міжнародній арені. Тому на основі аналізу наукових джерел (Vadekar, 2002) ми можемо зробити висновок, що в рамках імплементації етноаксіологічного підходу до професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія з метою уникнення міжкастової, міжкультурної, міжрелігійної та міжфілософської конфронтації і конфліктів визначено та впроваджено три групи цінностей: 1) інтелектуально-споглядальні (знання, логіка, доказовість знань, інтелектуальна свобода, а також чуттєве сприйняття та інтуїція); 2) соціокультурні (толерантність, гуманізм, космополітизм, забезпечення гармонійного спільного проживання багатьох народів в одній країні, збереження традицій та звичаїв, міжкультурна та міжрелігійна інтеграція, гармонізація суспільства); 3) морально-духовні (універсальні цінності, обумовлені різноманіттям релігій та віросповідань у країні, а також виокремити патріотизм, відданість і чесність).

Імплементація цього підходу в системі професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія забезпечує фахівців прикордонних відомств знаннями, ціннісними установками та вмінням виконувати службові обов'язки в динамічних суспільних умовах, а також сприяє становленню у тих, хто навчається, систем цінностей, які відповідають їхнім індивідуальним потребам, стимулюючи набуття ними досвіду соціально корисної діяльності й поведінки, а також створення оптимальних умов для самовдосконалення та професійного зростання.

Варто зауважити, що усвідомлення тим, хто навчається, цінності професійної дійсності, а у секторі безпеки – це безпека громадян, недоторканість державних кордонів, протидія правопорушенням, формує особливе та відповідальне ставлення до своєї професійної діяльності. Ціннісне ставлення до професії прикордонника є результатом осмислення отриманих знань, умінь і навичок. Зацікавлене ставлення до навчання, освоєння специфіки професії позитивно позначаються на психологічному стані того, хто навчається, і сприяють розвитку мотивації у процесі професійної підготовки. Ціннісне самовизначення прикордонника як результат реалізації етноаксіологічного підходу забезпечує його орієнтацію у світі цінностей професії, історико-культурних традицій, в сьогоденні та майбутньому. Саме тому етноаксіологічний підхід у процесі професійної підготовки фахівців прикордонних відомств можна назвати вищим проявом освіченості і професійної компетентності.

Висновки. Таким чином, методологічну основу дослідження професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія складають методологічні підходи, а саме: компетентнісний, системний, особистісно-діяльнісний, андрагогічний і етноаксіологічний. Варто зазначити, що жоден з них не є універсальним, і лише їх поєднання забезпечує досягнення мети – якісну підготовку фахівця прикордонного відомства.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому планується дослідити принципи професійної підготовки прикордонників.

References

- Ashytok, N.** (2016). Kompetentnisnyi pidkhid yak metodolohiya profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u vyshchii shkoli [Competence approach as a methodology of professional training in higher school]. *Liudynoznavchi studii. Seriya «Pedagogika» – Human Studies. Series of «Pedagogy»*, 3/35, 4–10 [in Ukrainian].
- Awasthi, D.** (2014). Activity Based Learning Methodology Can Bring Improvement in Quality of Education in India. *Global Journal for Research Analysis*, 3 (8), 75–76 [in English].
- Chouhan, V.S., & Srivastava, S.** (2014). Understanding Competencies and Competency Modeling – A Literature Survey. *IOSR Journal of Business and Management*, 16 (1), 14–22 [in English].
- Kumar, A. (Ed.)**. (2008). *Competency based Human Resource Management for the Indian Civil Service: Implementation Toolkit*. New Delhi: Ministry of Personnel, Public Grievances & Pensions Department of Personnel & Training Training Division [in English].
- Dix, M.** (2012). *Putting Student-Centered Education in Context*. Arlington: National Institute for Student-Centered Education [in English].
- Gauthier, C., & Dembele, M.** (2005). Quality of teaching and quality of education: a review of research findings. *Paper commissioned for the EFA Global Monitoring Report, The Quality Imperativ*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001466/146641e.pdf> [in English].
- Giridhar, M.** (1994). *Systems approach to management education in India a study with special reference to university business schools*. Sri Krishnadevaraya University [in English].
- Hariharan, P.** (2010). *Effectiveness of Activity-Based Learning Methodology for Elementary School Education: Paper Submitted for National Child Rights Research Fellowship*. Coimbatore [in English].
- Henschke, J.A.** (2008). A Global Perspective on Andragogy: an update. In M. Boucouvalas (Ed.), *Proceedings of the Commission on International Adult Education: American Association for Adult and Continuing Education Conference* (pp. 43–94) [in English].
- Jones, R.** (2009). Geopolitical boundary narratives, the global war on terror and border fencing in India. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 34, 290–304. doi: 10.1111/j.1475-5661.2009.00350.x [in English].
- Integration of Culture Education in the School Curriculum: A Report. (2005). *Committee of Central Advisory Board of Education Ministry of Human Resource*

- Development Government of India*. Retrieved from http://mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/document-reports/Culture.pdf [in English].
- Kapur, S.** (2015). Understanding the Characteristics of an Adult Learner. *Jamia Journal of Education*, 1, 111–112 [in English].
- Kothari, C.R.** (2004). *Research Methodology: Method and Techniques*. New Delhi: New Age International (P) Ltd. [in English].
- Lal, K.** (2014). Teachers' Understanding of Child Centered Approach and Its Implementation. *American International Journal of Research in Humanities, Arts and Social Sciences*, 5 (2), 159–164 [in English].
- Manna, R., Singh, A., & Sharma, P.** (2016). Does Training Need Analysis Help to Minimize Competency Gap: An Investigation. *Amity Journal of Training and Development*, 1 (1), 109–131 [in English].
- Murthy, K.K., & Ranganath, M.V.** (1979). Systems Approach To Technological Education. Proceedings of the IFAC Conference, Cairo, Arab Republic of Egypt, 26–29 November 1977. *International Federation of Automatic Control*, 1 (14), 145–155 [in English].
- Oinam, S.** (2017). Student-Centered Approach to Teaching and Learning in Higher Education for Quality Enhancement. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 22 (6), 27–30 [in English].
- Parveen, Sh., & Sarikwal, L.** (2014). Managing organizational competence through transfer of training: A study of small and medium enterprises in India. *International Journal of Business Management & Research*, 4 (6), 5–20 [in English].
- Rajasekar, S., Philominathan, P., & Chinnathambi, V.** (2013). *Research Methodology*. Retrieved from <https://arxiv.org/pdf/physics/0601009.pdf> [in English].
- Sampath, K., Panneerselvam, A., & Santhanam, S.** (2008). *Introduction to Educational Technology*. New Delhi: Sterling Publishers Private Limited [in English].
- Sarangapani, P.M.** (2014). *Knowledge, curricula, and teaching methods: the case of India*. *Revue internationale d'éducation de Sèvres*. Retrieved from <http://ries.revues.org/3851> [in English].
- Sarkar, S.** (2013). Competency based Training Need Assessment: Approach in Indian companies. *Organizacija*, 46 (6), 253–263 [in English].
- Shah, N., Desai, Ch., Jorwekar, G., Bayal, D., & Singh, T.** (2016). Competency-based medical education: an overview and application in pharmacology. *Indian Journal of Pharmacology*, 48 (1), 5–9 [in English].
- Vadekar, D.D.** (2002). The Indian Traditional Values and Their Indications for education in India in the Modern Age of Science and Technology. *Indian Philosophical Quarterly*, XXIX (2&3), 117–132 [in English].

BHINDER Nataliya – PhD of Pedagogical Sciences, associate professor of Translation Studies Department, National Bohdan Khmelnytskyi Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Shevchenko str., 46, Khmelnytskyi, 29000, Ukraine (berestetskanat@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3047-3015>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/D-4142-2018>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2313-2094.6/38.119509>

To cite this article: Bhinder, N. (2018). Metodolohichna osnova doslidzhennia profesiinoi pidhotovky prykordonnykiv v Respublitsi Indiiia [Methodological fundamentals of investigation of professional training of border guards in the Republic of India]. *Liudynoznavchi studii. Seriiia «Pedahohika» – Human Studies. Series of «Pedagogy»*, 6/38, 60–73. doi: 10.24919/2313-2094.6/38.119509 [in Ukrainian].

Article history

Received: 24 October 2017

Accepted: 15 February 2018

Received in revised form: 27 December 2017 *Available online:* 5 April 2018

METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF INVESTIGATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF BORDER GUARDS IN THE REPUBLIC OF INDIA

Abstract. The topicality of our research is stipulated by the similarity of threats at the Ukrainian and Indian borders, status of developing countries and non-member states of military alliance, existence of border disputes. It allows us to come to the conclusion that there is a need to study professional training of border guards in the Republic of India to implement creatively some of its elements.

The research aims to analyze methodological fundamentals of professional training of border guards in the Republic of India, to outline methodological approaches and to describe the peculiarities of their implementation within the process of training of specialists of border guard agencies.

Thus, the author explains the notions of «methodology», «approach», and «methodological approach». On the basis of scientific sources there have been selected five methodological approaches to investigation of professional training of border guards in the Republic of India: competence-based, systems, person- and activity-oriented, andragogical and ethnoaxiological.

Competence-based approach means the orientation of professional training towards formation and development of professional competences (knowledge, capabilities, skills, attitudes, etc.) which are necessary for professional activity. Systems approach concerns the analysis of professional training as integral generalized holistic system from the point of view of interaction of all its subsystems. Person and activity oriented approach is the approach to training including application of various types of learning activity which are suitable for specific subjects and taking into consideration the students' needs and preliminary experience. Andragogical approach means training and retraining of adults. Ethnoaxiological approach concerns the fact that in the process of professional training it is necessary to consider philosophical concepts, national traditions and customs as well as inculcated in cadets universal values common to all mankind.

It is necessary to admit that these approaches are not universal and in order to achieve the goal they should be used in combination. We are planning to further investigate the principles of professional training of border guards.

Keywords: methodology, professional training, border guards, competence, systems approach, andragogy, ethnoaxiology, person and activity oriented approach.

Acknowledgments. Sincere thanks to pedagogical staff at Translation Studies Department of National Bohdan Khmelnytskyi Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, in particular Valentyna Haponova.

Funding. The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.